

Sandhi

sam + √धा „połączenie”, „zestawienie”, „kombinacja”

zasady opisujące zmiany fonologiczne na przełomie morfemów (sandhi wewnątrzwyrazowe) lub słów (sandhi międzywyrazowe).

1. *anusvāra sandhi*

M wygłosowe zamienia się w anuswarę jeżeli kolejny wyraz zaczyna się od głoski innej niż samogłoska, np.

लोकम् सृजति → लोकं सृजति

धनम् त्यजति → धनं त्यजति

अन्नम् खादामि → अन्नं खादामि

Ale

ध्यानम् आचरामः → bez zmian

Dodatkowo może ale nie musi zajść drugi etap zmian. Drugi etap nie zachodzi jeżeli na początku drugiego wyrazu jest r, ś, ṣ, s albo h. W pozostałych przypadkach anuswara może dodatkowo ulec zmianie w odpowiednią nosówkę, zgodnie ze schematem:

...ṁ + k/kh/g/gh... → ...ṅk/kh/g/gh... np. annam khādati → annaṁ khādati → annaṅkhādati

...ṁ + c/ch/j/jh... → ...ñc/ch/j/jh... np. annam ca → annaṁ ca → annañca

...ṁ + ṭ/ṭh/ḍ/ḍh... → ...ṇṭ/ ṭh/ḍ/ḍh... np. annam ṭikā → annaṁ ṭikā → annaṇṭikā

...ṁ + t/th/d/dh... → ...nt/th/d/dh... np. annam tatra → annaṁ tatra → annantatra

...ṁ + p/ph/b/bh... → ...mp/ph/b/bh... np. annam paśyati → annaṁ paśyati → annampaśyati

Jeżeli drugi wyraz rozpoczyna półsamogłoska inna niż r to anuswara nie ulega zmianie ale półsamogłoska ulega podwojeniu:

...ṁ + y... → ṁyy, np. vanam yatra → vanaṁ yatra → vanaṁyyatra

...ṁ + l... → ṁll, np. vanam latā → vanaṁ latā → vanaṁllatā

...ṁ + v... → ṁvv, np. vanam vā → vanaṁ vā → vanaṁvvā

2. Zamiana n w ṇ

Sandhi wewnątrzwyrazowe (zmiana na styku morfemów). Występuje np. w konkretnych przypadkach (tych, w których końcówka deklinacyjna zawiera n zębowe) niektórych rzeczowników.

$r/\text{ṣ}/\text{ṛ}/\text{ṛ} + n + \text{samogłoska}/m/y/v/n \rightarrow \dots\text{ṇ}\dots$ (jeśli po n znajduje się drugie n to zmieniają się oba)

warunek: pomiędzy $r/\text{ṣ}/\text{ṛ}/\text{ṛ}$ oraz n nie występuje głoska z ca-varga/ṭa-varga/ta-varga/la/visarga

np. *prabhava* + *ena* (końcówka Inst. sing.) $\rightarrow$ *prabhavēṇa*

n zamienia się w ṇ ponieważ spełnione są wszystkie warunki (przed n występuje r, po n występuje samogłoska, pomiędzy r i n nie ma głosek powstrzymujących zmianę).

Inne przykłady:

śarīra n. ciało

końcówka Nom. pl. *āni*

Nom. pl od *śarīra* $\rightarrow$ *śarīrāṇi*

Warunek 1: przed n występuje r (w tym przypadku nawet dwa razy) *śarīrāṇi*

Warunek 2: po n występuje samogłoska *śarīrāṇi*

Warunek 3: pomiędzy r i n (warunek 1) nie występuje głoska powstrzymująca zmianę

nara m. człowiek

końcówka Acc. pl. *ān*

Acc. pl od *nara* $\rightarrow$ *narān*

Zmiana nie występuje ponieważ 2 warunek nie jest spełniony (po n nie ma samogł./m/y/v/n)

arjuna m. imię własne

końcówka Inst. sing *ena*

Inst. sing. od *arjuna* $\rightarrow$ *arjunena*

Zmiana nie występuje ponieważ 3 warunek nie jest spełniony (pomiędzy r i n występuje j, które blokuje zmianę)